

Alföldy Jenő

Itthon a hazában

Mezei András: Eredet*

„Mert tudd meg: e szóban: haza, foglaltatik az emberi szeretet és óhajtás tárgyainak egész öszvessége. Oltár, atyáid által Istennek építve; ház, hol az élet első örömeit ízleled; föld, melynek gyümölcse feltáplált, szülőid, hitvesed, barátid, rokonaid s polgártársaid: egytől-egyig csak egészítő részei annak” – mondja Kölcsey a *Parainesió*-ben. Mezei András Kölcseyre, a *Himnusz* költőjére utal új verseinek előszavában: hálás a sorsnak, hogy a „zsidó versek” után a „magyar verseit” is megírhatta, s magyarságának Himnuszát sikerült „felszabadultan, tiszta szívvel” megénekelnie.

Mezei András költészete régóta a hazáról szól. Arról zeng, amikor a magyar holocaust kínzó emlékét idézi föl; arról mesél és füttyörészik, amikor a kamaszkori Józsefvárost jeleníti meg argonyelvvel, grundjaival, utcáival, tereivel és a mozival, a cowboyfilmek western-álmaival. Felszabadultan, tiszta szívvel énekelni nemcsak örömből, hanem bánatból is lehet. A hazáról szól az új kötet is, az *Eredet*, amelyben a falun töltött gyermekéveket pergeti le a képzelet mozivásznán. A házat, ahol az élet első örömeit ízlelte. A földet, amelynek gyümölcse feltáplálta. A szülőket, nagyszülőket, játszótársakat, rokonokat – igen, úgy, ahogy Kölcsey mondja.

Ahogy pedig ő maga mondja, az a század- és ezredvégi magyar ember kiteljesült ráeszmélése a hazafogalomra. Valahogy így módosíthatnád Kölcsey szavait: mert tudd meg, e szóban: haza, foglaltatik az üldöztetés minden félelme és kínja, a kevesek érdekéből egymás ellen szított és uszított magyar falu és a magyar főváros, mely egyként örökséged. Mezei András hazafogalma így lett kerek egész. Ez az érzelmkonglomerátum sokrétűbb, mélyebb, nagyobb ellentétektől feszülő és így gazdagabb, mintha problémátlan hazaszeretet volna. Ez a hazafiasság nem kevesebb, hanem több, mint amibe egyszerűen beleszületik az ember, s nincs vele különösebb gondja. (Kérdés, hogy van-e ilyen valahol a földkerekségen. Svájcban? Óceánia egy még föl nem fedezett szigetén? Kérdés.)

Mezei András életképek sorozatában villantja fel annak a Nógrád megyei falunak az életét, amelyben, gondolom, nyaranta időzött gyerekként a nagyszüleinél. Ezek a versek azonban csak a felszínen hasonlítanak azokra az idillikus falusi életképekre, amelyek évszázadok óta arra hívtak, hogy kifejezzék a neurotikus városlakók nosztalgiját a természet és a természetesség iránt. (Rousseau-ra szokták ezt visszavezetni, pedig száz évvel megelőzték őt a holland életképfestők, még többel az ókori pásztordillek írói.)

Itt másról van szó: Mezei számára a falu világa éppenséggel nem az úgynevezett egyszerű érzések színtere. (Nem tudom, vannak-e egyszerű érzések – mondják, hogy boldogok a lelki szegények –, Burns-nél, Petőfinél, Francis Jammes-nál úgy tetszik, mintha csakugyan volnának ilyenek.) Mezei falusi világa is a létezés archetipikus élményeit kínálja, a kenyér jó ízét, a frissen készült gomolya puha tapintását, gömbölyűségét és fehérségét, az istálló jászolmelegét, a keményre tömött szalmazsák jó szagát, a földművelés, az állatterelés, a vályogvetés, ruhateregetés, vasalás meg a többi munkamozdulat szépségét. Valóban elmondhatjuk, hogy az emberi létnek vannak ősfomái, amelyek közvetlenül kapcsolódnak az életszükségleteinkhez, és ezekkel a gyermekkorunkban ismerkedünk meg behatóan, egész életünkre szólóan. Ekkor ismeri meg meztelen talpunk a föld rögzös érdekességét, a tarló bizsergető túsúrásait, ekkor csodálkozunk rá az égbolt kerekességére, a gémeskút mélyén tükröződő kékségre, a rúd végére szerelt vödörrel merített víz semmivel sem pótolható tisztaságára. Ekkor éljük át a „nyájösztönnek” azokat a kielégüléseit, amelyek megéreztetik velünk, hogy közösségbe tartozunk, s ennek szabályait önkéntelenül elfogadjuk, akkor is, ha egyben másban a hajlamaink ellenére vannak.

* Megjelent a Múlt és Jövő Kiadónál, 1996-ban.